

**До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ**

РЕЦЕНЗІЯ

к.ю.н., доцента Хашева В.Г. на дисертацію Кущевої Олександр
Володимирівни на тему «Кримінальна відповідальність за розголошення
державної таємниці», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. На підставі вивчення дисертації та копій публікацій здобувачки Кущевої О.В. слід зазначити наступне.

Дисертаційна робота присвячена актуальній для кримінально-правової науки та практики проблемі кримінальної відповідальності за розголошення державної таємниці, оскільки дії уповноважених осіб, які мають доступ до державної таємниці та розголошують її суттєво підривають основи управління державою, забезпечення її інформаційної безпеки, а також економічні, політичні та інші суспільні відносини у сфері охорони державних інтересів. Ще більшої актуальності набуває проблема недопущення розголошення державної таємниці в умовах повномасштабної російської агресії.

Теоретичним дослідженням кримінальної відповідальності за розголошення державної таємниці приділялася увага багатьма вітчизняними вченими, серед яких слід відмітити О. Ф. Бантишев, А.М. Гуз, О.О. Дудоров, М.І. Карпенко, В.С. Ковальський, М.Г. Колодяжний, Д.Ю. Кондратов, О.В. Кришевич, Ю.Б. Курилюк, О.М. Литвинов, О.О. Морозов, В.І. Олійник, М.І. Панов, М.С. Пастернак, Є.О. Письменський, О.Е. Радутний, В.Я. Тацій, І.І. Трембач, М.І. Хавронюк, С.О. Харитонов, І.О. Харь, В.В. Шаблистий, О.В. Шамара, О.В. Шамсутдінов та ін. У сучасній юридичній науці вже захищено низку дисертацій, присвячених окремим кримінально-правовим і кримінологічним аспектам охорони державної таємниці в Україні. В той же час більшість досліджень проведено задовго до збройної агресії з боку РФ, інші стосуються загальнотеоретичних аспектів кримінально-правової охорони всіх видів таємниці, а деякі – мають гриф обмеженого доступу, що не дає змоги їх широкого використання як наукою, так і правозастосовною практикою. Крім того, багато положень наукових праць мають фрагментарний характер, а комплексних відкритих досліджень проблеми

кримінально-правової характеристики розголошення державної таємниці в Україні, незважаючи на її актуальність, не проводилось. Все вищезазначене вказує на актуальність і своєчасність теми дисертації Кущевої О.В.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність підтвердженв теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства в цій сфері.

Наукові положення, рекомендації та висновки проведеного Кущевою О.В. дослідження, є достатньо обґрунтованими та достовірними, оскільки вони обумовлені використанням та аналізом статистичних даних ДСА щодо кількості засуджених осіб за 328 КК України, матеріалами судових рішень за ст. 328 КК України, офіційною статистикою Офісу Генерального прокурора України щодо кількості облікованих кримінальних правопорушень та вручених повідомлень про підозру за 328 КК України.

Повнота викладення наукових результатів в опублікованих працях здобувачки. В роботі також є необхідна кількість наукових публікацій, а саме основні положення дисертації викладено в 4 публікаціях: у 3 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також 1 тезах доповіді за результатами участі у всеукраїнській науково-практичній конференції.

Отже, перелік наукових праць здобувачки й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено в наукових фахових виданнях, вони пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень кримінально-правової характеристики розголошення державної таємниці, у якому проблему запобігання цьому злочину розглянуто через аналіз конструкції норми розголошення державної таємниці, її правозастосування й чинників, що детермінують це діяння, а також сформульовано такі найбільш суттєві висновки й пропозиції, що мають наукову новизну, зокрема:

вперше:

– за результатами вивчення форм реалізації кримінальної відповідальності за розголошення державної таємниці встановлено, що наявність лише одного безальтернативного основного виду покарання у виді позбавлення волі є недостатньою для забезпечення реалізації мети

застосування до винного заходу державного примусу, закріпленої у ст. 50 КК України, запропоновано включити до санкції ч. 1 ст. 328 основні альтернативні види покарань (штраф, який є найбільш поширеним видом покарань, що застосовується до засудженого за вчинення названого злочину із застосуванням ст. 69 КК України);

– пропонується викласти назву розділу XIV Особливої частини КК України у наступній редакції «Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці та службової інформації, недоторканності державних кордонів, порядку і правил забезпечення пропускнуго режиму на тимчасово окуповані території України, забезпечення призову та мобілізації», адже чинна редакція назви відповідної структурної частини закону про кримінальну відповідальність не враховує безпосередні об'єкти злочинів, передбачених ст.ст. 330, 332-1 КК України;

– доведено, що суспільно небезпечними наслідками для ст. 328 КК України як злочину із матеріальним складом є ознайомлення хоча б однієї сторонньої особи з відповідними відомостями, що становлять державну таємницю;

удосконалено

– позицію, відповідно до якої кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 328 КК України, відноситься до числа злочинів з матеріальним складом;

– пропозиція щодо доцільності скористатись досвідом Грузії та Італійської Республіки та закріпити ознаку розголошення державної таємниці в умовах воєнного стану в якості кваліфікуючої або особливо кваліфікуючої у ст. 328 КК України;

набули подальшого розвитку

– положення про те, що суб'єкт розголошення державної таємниці відноситься до числа спеціальних – ним може виступати особа (громадянин України, громадянин (підданий) іншої держави або апатрид), якій були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків відомості, що становлять державну таємницю. Обов'язковою ознакою такого суб'єкта є наявність доступу до секретної інформації відповідного ступеня.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертації добре продумана і відповідає тим завданням, які поставила перед собою авторка. Дисертантка послідовно виклала матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулювала необхідні наукові дефініції. Дисертація складається із вступу, двох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатку. Дисертація виконана державною мовою.

Академічна доброчесність. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Зокрема в рецензованій праці не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Дискусійні положення та зауваження. У цілому, відзначаючи логічність та послідовність побудови дослідження, його наукову новизну, обґрунтованість й аргументованість отриманих результатів, належний науковий рівень дослідження, потрібно звернути увагу на наявність певних положень, що, на думку рецензента, викликають зауваження, зокрема:

1. При написанні роботи, на мою думку, здобувачці бажано було, шляхом використання соціологічного методу, вивчити погляди практичних працівників правоохоронних органів на проблеми кримінальної відповідальності за розглядане кримінально протиправне діяння, оскільки саме їм доводиться застосовувати кримінальний закон у своїй діяльності. Результати анкетування бажано було оформити у вигляді додатків. Це, у свою чергу, могло би підвищити практичну значимість роботи та додати аргументації висловленим теоретичним пропозиціям.

2. У тексті роботи також відсутні конкретні дані стосовно емпіричної бази дослідження у частині здійсненого здобувачкою аналізу матеріалів 16 вироків з Єдиного державного реєстру судових рішень. Авторці доцільно було узагальнити результати аналізу зазначених судових вироків та ширше висвітлювати ці результати у тексті роботи, обґрунтовуючи власні позиції стосовно розв'язання розгляданих у роботі теоретичних та практичних проблем.

Висновок. Приймаючи до уваги те, що перераховані зауваження переважно не впливають на загальну позитивну оцінку даної роботи, слід констатувати, що подане на рецензування дисертаційне дослідження Кущевої Олександри Володимирівни «Кримінальна відповідальність за розголошення державної таємниці» є завершеною науковою працею, підготовленою на достатньому високому рівні, зміст якої відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Кущева Олександра Володимирівна, на основі публічного

захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

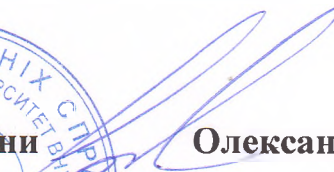
**Доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ в
кандидат юридичних наук, доцент**

Вадим ХАШЕВ

Підпис Хашева В.Г. засвідчую:

**Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ в
доктор юридичних наук, професор
заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН